

Kīnas Tautas Republika

Vispārīgā informācija

Oficiālais nosaukums:	Kīnas Tautas Republika
Valsts iekārta:	sociālistiska republika
Galvaspilsēta:	Pekina
Valsts valoda:	ķīniešu valodas mandarīnu dialekts

Teritorija

Platība:	9 596 961 km ²
Sauszemes robeža:	22 117 km
Krasta līnija:	14 500 km
Robežvalstis:	Mongolija 4677 km, Krievija 3645 km, Ziemeļkoreja 1416 km, Vjetnama 1281 km, Laosa 423 km, Birma 2185 km, Indija 3380 km, Butāna 470 km, Nepāla 1236 km, Pakistāna 523 km, Afganistāna 76 km, Tadžikistāna 414 km, Kirgizstāna 858 km un Kazahstāna 1533km

Administratīvais iedalījums:

Lielākās pilsētas: Šanhaja, Pekina, Guandžou, Šeņdzeņa, Tiaņdzjiņa, Uhaņa

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits (2010 jūl.):	1 338 612 968 *
Pieaugums (2010, prognoze):	0,655%*
Nacionālais sastāvs (2000):	ķīnieši 91,5%, pārējie 8,5% (tostarp mongoļi, tibetieši, korejieši, buiji, dongi, žuangi u.c.)*
Reliģijas (2000):	daoisti un budisti; kristieši 3%-4% un musulmaņi 1%-2%*

Ekonomiskie rādītāji

IKP pēc valūtas kursa (2009):	4,9 triljoni USD*
IKP pieaugums (2009):	9,1%*
IKP PPP (2009):	8,8 triljoni USD*
IKP PPP uz vienu iedzīvotāju (2009):	6 600 USD*
IKP dalījumā pa sektoriem (2009):	lauksaimniecība 10,6%, rūpniecība 46,8%, pakalpojumi 42,6%*
Eksports (2009):	1,204 triljoni USD*
Imports (2009):	954,3 miljardi USD*
Eksporta partneri (2009):	ASV 20,03%, Honkonga 12,03%, Japāna 8,32%, Dienvidkoreja 4,55%, Vācija 4,27%*
Importa partneri (2009):	Japāna 12,27%, Honkonga 10,06%, Dienvidkoreja 9,04%, ASV 7,66%, Taivāna 6,84%, Vācija 5,54%*
Eksporta produkti:	mašīnas un iekārtas, elektronika, datori, tekstilizstrādājumi, metāla izstrādājumi, mobilie telefoni
Importa produkti:	mašīnas un iekārtas, naftas produkti un minerālais kurināmais, plastmasas izstrādājumi, iekārtas, optikas un medicīnas instrumenti, organiskās ķīmikālijas, metāla izstrādājumi
Galvenās nozares:	metalurģija, mašīnbūve, militārā rūpniecība, tekstilrūpniecība, būvmateriālu ražošana, ķīmijas rūpniecība, patēriņa preču, tajā skaitā apavu ražošana; transportlīdzekļu ražošana (automašīnas, dzelzceļa vagoni un lokomotīves, kuģi un lidmašīnas), ICT, derīgo izrakteņu ieguve un apstrāde
Dabas resursi:	akmeņogles, dzelzsrūda, nafta, dabas gāze, dzīvsudrabs, alva, volframs, antimons, mangāns, molibdēns, vanādijs, magnetīts, alumīnijs, svins, cinks, urāns, bagātīgi ūdens resursi
Ienākošās uzkrātās ĀTI (2009):	456,3 miljardi USD*
Izejošās uzkrātās ĀTI (2009):	191,8 miljardi USD*
Valūta (2009):	Ķīnas juans (CNY); 1 LVL = 13,5 CNY**

* Central Intelligence Agency – www.cia.gov

** Latvijas Banka – www.bank.lv

Fiskālais gads:	kalendārais gads
Inflācija (2009):	-0,7%*
Bezdarba līmenis (2009):	4%*, 2009. gada septembrī bezdarba līmenis bija 4,3%, savukārt 2008. gada decembrī 4,2%. Piezīme: oficiālie dati pieejami vienīgi par pilsētu iedzīvotājiem; pieskaitot migrantus kopējais bezdarba līmenis varētu pieaugt līdz 9%; ievērojams bezdarbs un daļēja nodarbinātība (<i>underemployment</i>) novērojama lauku apvidos.
Uzņēmuma ienākuma nodoklis:	25%
<u>Papildus informācija</u>	
Tālsarunu kods:	+86
Interneta IDL:	.cn

Ķīnas Tautas Republika (ĶTR) jeb Ķīna pēc platības ir lielākā valsts Austrumāzijā un ceturta lielākā pasaulē. Ķīnā ir vislielākais iedzīvotāju skaits pasaulē, kas pārsniedz vienu miljardu. Tās galvaspilsēta ir Pekina.

Ķīna ziemeļos robežojas ar Mongoliju un Krieviju, ziemeļaustrumos ar Koreju, dienvidos ar Vjetnamu, Laosu, Mjanmu, Indiju, Butānu un Nepālu, rietumos ar Pakistānu, Afganistānu un Tadžikistānu, ziemeļrietumos ar Kirgizstānu un Kazahstānu, austrumos to apskalo Austrumķīnas jūra, dienvidaustrumos - Dienvidķīnas jūra.

Valsts reljefs ir daudzveidīgs, dienvidrietumos atrodas Tibetas plakankalne un Himalaju kalni, ziemeļrietumos un centrālajā daļā plešas tuksneši, bet

austrumos atrodas Lielais Ķīnas līdzenums. Ķīnas rietumos, Siņdzjanas Uiguru autonomajā rajonā, atrodas lielākais smilšu tuksnesis pasaulē – Taklamakans, kas aizņem 270 000 km² (pēc citiem datiem - 338 000 km²) Tarimas baseina. Tuvākās pilsētas atrodas oāzēs: tuksneša dienvidrietumos ir Kašgara, Jarkenda, Hotana, ziemeļos - Kučara, Turfana, austrumos - Loujuaņa un Danguana. Upes, kas tek no Kuņluņa kalniem, iekļūst Taklamakanā 100-200 km tālu, pamazām izsīkstot smiltājā, vienīgi Hotana šķērso tuksnesi, reizēm ūdeņiem aizplūstot līdz Tarimai tuksnesim ziemeļos. Cauri tuksnesim ir izbūvēts asfaltēts ceļš - "Transtaklamakana šoseja", kas stiepjas 523 km D-Z virzienā. Taklamakana zemes dziļēs atklāti bagātīgi naftas un dabasgāzes krājumi.

Everests (Nepālā tiek saukts par Sagarmatu, bet Tibetā par Džomolungmu) ir augstākais kalns pasaulē. Atrodas uz Nepālas un Ķīnas (Tibetas) robežas Himalajos. Everesta virsotne atrodas 8848 metrus virs jūras līmeņa.

Klimats Ķīnā ir krasi atšķirīgs, no tropiska klimata valsts dienvidos līdz subarktiskam valsts ziemeļos.

Ķīna ir senākā līdz mūsdienām pastāvoša pasaules civilizācija. Vēsture liecina, ka citu kultūru pārstāvji ir asimilējušies ķīniešu kultūrā. Tradicionālā reliģija – konfūcisms - ir gan reliģija, gan politiskā sistēma, jo tajā ietverta ticība augstākajai politiskajai varai un valsts ierēdņiem.

Tradicionālās kultūras attīstība tika pārtraukta 1949.gadā, kad Ķīnā pie varas nāca komunisti. Sociālisma un komunisma ideju vārdā, sevišķi Ķīnas kultūras revolūcijas laikā, tika iznīcinātas kultūras un mākslas vērtības, noliegta reliģija, represēta inteliģence. Šajā laikā Ķīna bija nabadzīga valsts, kuras ainavā dominēja tradicionāli ar roku darbu apstrādāti lauki. Tikai 1978.gadā Ķīna kļuva atvērta pasaulei, sāka piesaistīt ārvalstu investīcijas un atļaut izvietot Rietumu uzņēmumu ražotnes.

Kopš 20. gs beigām strauji attīstās rūpniecība, tiek ieviestas jaunas tehnoloģijas, aug iedzīvotāju labklājība. Lielākā daļa iedzīvotāju gan joprojām dzīvo laukos, tomēr lielpilsētās valsts austrumu daļā strauji aug moderni daudzstāvu ēku rajoni un uzņēmumi.

Daudzi ķīnieši ir izceļojuši uz citiem reģioniem, veidojot savus etniskos rajonus, ķīniešu kvartālus – China town.

Ķīnas teritorija ir šūpulis vienai no vecākajām civilizācijām pasaulē, kuras saknes sniedzas pat 6 tūkstošus gadus tālā pagātnē. Ap 7000. g. p. Kr. apgabalos pie lielo Ķīnas upju - Huanhes un Jandzi - krastiem uzplauka

zemkopība un radās zemkopju apmetnes. Daudzas pilsētu savienības jau bija izveidojušās līdz 1600. g. p. Kr., kad nodibinājās Šanas valsts. Šanas dinastijas laikā tika izgudrota ķīniešu rakstība. Sākumā hieroglifus izmantoja zīlnieki, lai uz dzīvnieku kājām un bruņurupuču bruņām rakstītu pravietojumus, taču Džou dinastijas laikā (1000.-255. g. p.Kr.) tos jau lietoja literatūras un vēstures pierakstam. Šajā laikā dzīvoja arī abi diženie Āzijas ideju pamatlicēji Konfūcijs un Laodzi. Līdz 1500. gadam Ķīna bija pasaules visattīstītākā civilizācija. Pēc tam to apsteidza Eiropa.

amatā.

60. gadu otrajā pusē Mao Dzeduna piekritēji ar organizētas studējošās jaunatnes kustības (*hunveibini*) palīdzību represēja lielu daļu vecās inteliģences, sabiedrisko un valsts darbinieku, apsūdzot tos kontrrevolucionārā darbībā. Kā arhaiski un nevienam nevajadzīgi tika iznīcināti vēstures pieminekļi, bibliotēkas, daoistu un budistu klosteri utt. Valsts varas uzurpēšanā tika apsūdzēta un tiesāta "Četru grupa". Pēc 1978. gada Mao pēctecis Dens Sjaopins ar savu komandu uzsāka ekonomiskās reformas, ieviešot Ķīnā valsts kontrolētu tirgus ekonomiku, kas sekmēja saimniecisko uzplaukumu un samazināja nabadzības līmeni no 53% 1981. gadā līdz 8% 2001. gadā.

Ķīnā ir vairāki autonomie rajoni ar vietējās pašpārvaldes tiesībām, lielākie no tiem ir iekšējās Mongolijas autonomais rajons ziemeļos, Džuanu autonomais rajons dienvidos un Siņdzjanas Uiguru autonomais rajons ziemeļrietumos. Ķīnas dienvidos atrodas Honkonga, kuru Ķīna pēc iznomāšanas Lielbritānijai atguva savā pakļautībā 20.gadsimta 90-to gadu beigās. Tā ir nozīmīgs tirdzniecības centrs ar ar speciālā autonomā reģiona statusu. Atbilstoši politikai „Viena valsts, divas sistēmas” Honkongas un Makao ekonomika nav pakļauta pārējai Ķīnas ekonomikai. Gan Honkonga, gan Makao var neatkarīgi no Ķīnas veikt ekonomiskos darījumus ar ārvalstīm, piedalīties dažādās starptautiskās ekonomiskās organizācijās, kā Pasaules Muitas organizācijā, Pasaules Tirdzniecības organizācijā un Āzijas-Klusā okeāna Ekonomiskajā sadarbības forumā.

Populārākie apskates objekti Ķīnā ir "Lielais Ķīnas mūris" un senās Austrumu arhitektūras pieminekļi - Ķīnas imperatoru pils - "Aizliegto pilsēta" un "Vasaras pils", kā arī „Debesu templis”.

Ķīnas ekonomikas "sirds" ir Šanhaja, kas pēc ANO datiem 2005.gadā bija septītā lielākā aglomerācija pasaulē. Būtībā tā ir Ķīnas reformu un modernizācijas simbols ar bagātīgām un iespaidīgām daudz nacionālām biznesa tradīcijām.

No 2001. gada Ķīna ir PTO dalībvalsts.

Kopš 20.gs. 70.gadiem, īstenojot ļoti stingru demogrāfisko politiku, Ķīnai izdevies būtiski samazināt iedzīvotāju skaita pieauguma tempus no 37⁰/₀₀ 20.gs. 50 gados līdz 12⁰/₀₀ 2007.gadā.

